

ET
RIGTIGT
HJEM?

INDHOLD

Børnene drømmer om et hjem, men får en institution	4
Hvor nært skal det være?	8
Er børnene problemet?	11
Mange problemer samme sted	13
Svingdørsbørn	16
Efterlysning: Hvor er min sagsbehandler?	19
Diagnoser – hjælp eller brændemærke?	21
Beskyttelse eller integration?	23
Magtanvendelser er altid et dilemma	27
Litteratur	30

Tekst: Lars Gudmund Hansen og Lisbeth Lyngse
Konsulenter: Claus Hegstrup og FADD
Fotos: Henrik Kloch / forside Jeanne Mikkelsen

Udgivet med støtte fra:

VMOK FONDEN

Verena Merz & Otto Kjærgaards Børnefond

TrygFonden

Layout & grafik: Jeanne Mikkelsen

Tryk: Jespersen Tryk + Digital

Forlag: Gekko Medieproduktioner © 2014
www.gekkomedieproduktioner.dk

ISBN 978-87-997879-0-6

INDLEDNING

Dette hæfte er et følgemateriale til dokumentarfilmen "Et rigtigt hjem?", der ligger som DVD bagest i hæftet. Det er skrevet til studerende på pædagog- og socialrådgiveruddannelserne og til medarbejdere på døgninstitutioner, socialcentre mm. Tanken er, at hæftet og filmen kan bruges til at rejse faglige diskussioner om anbragte børn og unge, som kan føre til forbedringer i deres livsvilkår.

Vi er ikke selv pædagoger og har ikke kendskab til de nyeste teorier inden for pædagogikken omkring anbragte børn og unge. Tanken er heller ikke, at materialet skal danne baggrund for teoretiske diskussioner, men at det på baggrund af de unges udsagn skal være en hjælp til at reflektere over det daglige arbejde på institutionerne.

Men først kort om filmen. I "Et rigtigt hjem?" fortæller 10 børn og unge om, hvordan det er at bo på en døgninstitution. Deres beretninger kædes sammen af filmens fortæller Malkit Singh, der fra den voksnes perspektiv kan fortælle om et langt liv på forskellige døgninstitutioner. I filmen optræder børnene anonymt med deres alder og et selvvalgt dæknavn. De børn og unge, som optræder med synligt ansigt i filmen, er skuespillere, som indgår i rekonstruktioner af filmens historier.

Statistisk kan det umiddelbart synes som et spinkelt materiale at sige noget generelt ud fra, men filmens fundament er i virkeligheden meget bredere. Dels har vi gennemført researchinterviews med endnu flere børn og unge, og dels har vi set, hvilke problemstillinger børnene selv har peget på i Børnerådets rapport fra 2012, "De prøver at gøre det så normalt som muligt". Vi ved derfor, at børnene i filmen peger på problemer, som er almene for anbragte børn og unge.

Det, vi beskriver i det følgende, er en række af de dilemmaer, man uundgåeligt kommer til at stå i, når man arbejder med børn og unge på døgninstitutioner. De er først og fremmest hentet fra de problemer, som børnene og de unge selv peger på i filmen. På den måde håber vi, at der kan rejse sig faglige diskussioner på uddannelser, efteruddannelse eller gå-hjem-møder for personalet på institutionerne. Ved hver tekst er der derfor henvisning til de steder, hvor børnene rejser problemstillingerne; enten i filmen eller til ekstra-materiale, som ligger på internettet, på www.gekkomedieproduktioner.dk/sider/hjembog.html. Teksterne kan læses og diskuteres sammen eller hver for sig.

Vi håber I får glæde af både film og teksthæfte.

Lars Gudmund Hansen, instruktør
Lisbeth Lyngse, producer

FAKTA

"På et givet tidspunkt er godt én procent af alle børn i Danmark anbragt uden for hjemmet."

Når man anbringer et barn, s. 141

Børnene drømmer om et hjem - men får en institution

I filmen "Et rigtigt hjem?", siger Malkit Singh på et tidspunkt: "For mig blev institutionen aldrig et hjem. Det endte altid med, at jeg blev smidt ud, og det bli'r man ikke fra et rigtigt hjem". Alligevel ville han hellere være på institutionen end i et hjem fyldt med kaos.

FAKTA

FADD, som i dag er en forkortelse for Foreningen af døgn- og dagtilbud for udsatte børn og unge, har siden sin grundlæggelse i 1895 skiftet navn syv gange. De navne foreningen har haft gennem tiden afspejler nogle grundlæggende holdninger til, hvad formålet med børnenes anbringelse udenfor hjemmet har været:

- 1895 Udvalget for Danmarks Børnehjem
- 1901 Dansk Børnehjemsforening
- 1905 Foreningen af Opdragelsesanstalter
- 1916 Foreningen af 1916 (Optagelses- og lagttagelseshjemmene)
- 1922 Foreningen af Skole- og Ungdomshjem
- 1968 Foreningen af Skole- og behandlingshjem
- 1993 Foreningen af Danske Døgninstitutioner for Børn og Unge
- 2014 Foreningen af døgn- og dagtilbud for udsatte børn og unge

Historisk set har døgninstitutioner og børnehjem været de steder, man har anbragt børn og unge, som har haft så store sociale og psykiske problemer, at deres trivsel har været truet. Det har været stærkt forsømte børn, børn som ikke kunne eller ville tilpasse sig samfundets skiftende normer for god opførsel, eller børn, der var kriminelle.

Årsagerne til anbringelserne har ikke ændret sig væsentligt gennem tiden. Det har til gengæld synet på, hvad opholdet på institutionerne skulle bibringe børnene. Som det ses i boksen her på siden, afspejles skiftende tiders holdning til pædagogikken i de navne som FADD, Foreningen af døgn- og dagtilbud for udsatte børn og unge, har haft gennem tiden. Fra børnehjem over opdragelsesanstalt, behandlingshjem og døgninstitution og til i dag at være et tilbud.

... for hver ting, vi laver, hører der en regel med.

"Johanne" 13 år

De børn, som har været og er anbragt på døgninstitutioner, har ofte helt andre ønsker end det, pædagoger og institutioner kan tilbyde: De vil være ligesom andre børn. For nogen børn betyder det, at de ser institutionen som det hjem, de ikke

fik sammen med deres forældre. For andre, at de stadig opfatter forældrenes hjem som "hjem" og institutionen som et midlertidigt opholdssted. Det, der er rigtigt for den ene, er det ikke for den anden. Det er et af de dilemmaer, pædagogerne dagligt må forholde sig til.

Regler

For at ruste døgninstitutionsbørnene til ungdoms- og voksenlivet kan man ofte høre pædagoger opstille det rimelige mål, at børnene skal have en opvækst, der ligger tættest muligt på livet i en "almindelig" familie. I praksis viser det sig ofte svært at realisere, for på institutioner er der regler for alt. Reglerne er ofte lavet for at beskytte børnene og personalet, som står med ansvaret, hvis noget går galt. Det ansvar har forældre også, men forældre kan træffe en afgørelse uden at skulle stå til regnskab over for arbejdsgivere og offentlighed.

Reglerne kan stille sig i vejen for mange ting. F.eks. har børn på døgninstitutioner ligesom alle andre børn af og til lyst til at hygge sig ved at sove sammen med kammerater. Men det er forbudt på nogle institutioner, fordi man er bange for, at der kan forekomme seksuelle krænkelser. Mange unge på institutioner skal tage medicin dagligt. I mange familier ville man efterhånden overdrage ansvaret til den unge selv, men på en institution kan der let være regler for medicinudlevering, som ikke tager hensyn til, hvad den enkelte unge er moden til.

På en institution, som vi besøgte under researchen til filmen, var der meget stærke restriktioner på børn og unges brug af deres mobiltelefoner og computere. De unge var meget utilfredse med reglerne, for det forhindrede dem i at være i kontakt med venner og skolekammerater på samme omfattende måde, som det er almindeligt blandt nutidens "almindelige" børn og unge. Vi fik indtryk af, at institutionen havde indført reglen for at kunne beskytte beboerne ved at have fuld indsigt i deres gøren og laden.

Men det er et indgreb, som betyder meget for de unge. "Mille" på 19 år forklarer i et klip, der ligger på nettet, hvorfor fri adgang til telefon og computer er så vigtig: "Jeg har selv en kæreste uden for institutionen. Det betyder meget for mig, at jeg ser ham. Selv om jeg ikke ser ham så ofte, fordi han bor så langt væk, så er det rigtig godt, at der ikke er restriktioner på Skype og sådan noget". Og "Krestoffer" på 13 år siger om kontakten til venner: "Vi har som regel hinandens numre. Det er sådan noget, venner skal have. De skal have hinandens numre, så de kan få fat i hinanden".

I en familie vil spørgsmålet om, hvor meget og længe børn og unge må bruge telefon og computer, være noget man snakker om. Men på nogle institutioner betyder de mange og forskellige børn, at der opstilles en regel. 13-årige "Johanne" fortæller i Børnerådets publikation: "Jeg synes virkelig, at det er træls, at der er så mange regler. Vi burde kun

have et par enkelte, men det er sådan, at for hver ting vi laver, hører der en regel med”.

Arkitekturen

Spørgsmålet om hjem eller institution afspejler sig også i arkitekturen. Det ses meget tydeligt i billederne fra henholdsvis Emdrupgård Skole- og behandlingshjem fra 1934 og Børnehjemmet Solliden fra 1939. Emdrupgård er opført som en institution under Københavns Kommune. Solliden er opført som et privat børnehjem. I dag er de begge drevet af Københavns Kommune, men den oprindelige intention afspejler sig stadig både i arkitektur, navn og pædagogik. Solliden lægger vægt på at være et hjem; på Emdrupborg er børnene i behandling.

Børn vil gerne være stolte af deres hjem, og det er nogle af institutionsbørnene også. ”Sofia” er tydeligt stolt af sin institution. I filmen fortæller hun, at hendes skolekammerater synes, at hun bor ligesom de rige, og at de tit spørger, om de må komme med hende hjem: ”Mine venner synes, at det er sjovt, at jeg bor her. De kender jo ikke så mange, der bor på et børnehjem eller et andet sted end sammen med deres forældre. Og jeg synes jo, at huset er meget flot. Mine venner siger altid, at det ligner sådan et sted, hvor de rige bor, og det synes jeg ikke, for jeg bor jo her og synes, at det er normalt”. Som den totale modsætning til ”Sofias” oplevelser fortæller ”Sigrid”, at hendes veninde sagde, at hendes døgninstitution lignede et fængsel – ”og”, tilføjede ”Sigrid”: ”...det gjorde den også”.

I filmen

- 18:40** "Sigrid" 17 år: Om veninden, der synes institutionen ligner et fængsel
- 20:00** "Sigrid" 17 år: Om at være en del af en arbejdsplads
- 35:50** "Sofia" 15 år: Om at være stolt af sin institution – også i skolekammeraternes øjne.
- 37:12** "Muggi" 15 år, "Sasha" 17 år, "Sigrid" 17 år: Tre unges opfattelse af institutionen som deres "hjem".
- 38:45** Malkit Singh: Det blev aldrig et hjem

På nettet

"Mille" 19 år: Om Skype og kæresten. Det er vigtigt for hendes forhold til kæresten, som bor et stykke væk, at der ikke er restriktioner på muligheden for at Skype.

INTERVIEW

Er det et hjem?

Vi spurgte de børn og unge, som vi mødte på døgninstitutionerne, om de opfattede stedet som et hjem. "Muggi" siger, at hjem for ham er hos hans mor; institutionen er et sted, han er på for at lære nogen ting. Hans opfattelse er, at det er som en efterskole - bare bedre. "Sasha", som har boet på institution det meste af sit liv, siger, at mange unge ikke vil anerkende, at institutionen er et hjem, men for hende er det det eneste hjem, hun har. "Sigrid" mener ikke, at hun har et hjem: der er institutionen, hendes mors hus og hendes fars hus, men ikke et hjem.

Børnenes svar var altså meget forskellige og afspejlede i høj grad deres egen konkrete situation. Mange af svarene viser, at det ikke nødvendigvis er sådan, at det er pædagogernes opgave at få institutionen til at ligne et rigtigt hjem.

Børnehjemmet Solliden

Emdrupgård Skole- og behandlingshjem

Hvor nært skal det være?

Hvor tæt skal børn på døgninstitutioner knyttes til pædagoger og kontaktpersoner? Det er et stort dilemma, både for børn og voksne, for som "Mille" siger i filmen: "Du regner med at den person bliver hos dig, skal passe på dig lidt ligesom en ekstra forælder. Så bliver det svært, når de tager afsted. Du føler dig rimelig svigtet. Du føler dig efterladt, som om man bliver efterladt igen."

I filmen fortæller "Sigrid" om, hvordan hun mange gange har ønsket, at hun kunne have et kærligt familieforhold med en pædagog, men - konkluderer hun - det kan man ikke. Pædagogerne har deres egen familie, de har deres egne børn. Men det

familie. For pædagogerne er institutionen en arbejdsplads, mens det for børnene er det sted de bor, og hvor de har deres tætte daglige relationer.

"Sigrid" giver i filmen et grelt eksempel på, at pædagogerne begynder at tale job og bytte vagter under aftensmaden, hvor børnene på deres side prøver at finde en form for normalitet i hverdagen. Men samtidig rejser det også nogle spørgsmål, som pædagogerne må forholde sig til: Skal man prøve at få institutionen til at ligne et hjem så meget som overhovedet muligt? Eller skal man gøre børnene klart, at de er på en institution, fordi de eller deres forældre har nogle problemer, som de, forældrene og institutionen skal forsøge at løse? Eller står pædagogerne her i et uløseligt dilemma, som gør at man må prøve at finde en balance i dagligdagen?

forhindrer ikke, at børnene og pædagogerne kan få et tæt og kærligt forhold til hinanden. For som "Sigrid" siger: "Nogen pædagoger har klart været bedre til at give én en følelse af, - ikke at de har været en forælder - men at man har haft et trygt forhold. At de har støttet én, og at de har lyttet til én."

Arbejdspladsen

Børn på døgninstitutioner efterspørger oftest en nær relation til mindst én voksen. Og pædagogerne har en dyb indre tilskyndelse til at komme det behov i møde. Men selve organiseringen af døgninstitutionen gør, at forholdet ikke kan blive personligt på samme måde, som det kan være i en

Kontaktpersonen

Mange af børnene i filmen fortæller, at de har rigtig gode relationer til nogle af pædagogerne. Specielt lægger de vægt på betydningen af at have en kontaktperson, som særligt følger dem og kan tale deres sag. Men for pædagoger er institutionen en arbejdsplads. Det indebærer, at de kan blive fyrede på grund af nedskæringer. Eller måske viser der sig bedre karrieremuligheder på en anden institution, så pædagogen af den grund skifter arbejdsplads.

Som "Mille" fortæller i filmen, betyder det, at de unge oplever endnu et svigt, og at det bliver vanskeliggere for dem at få tillid til en ny person. Men samtidig er det også kontaktpersonen, man går til, når der er problemer. "Simon" på 18 år fortæller, at han på et tidspunkt, hvor det ikke gik så godt for ham, aftalte med sin kontaktpædagog, at de skulle blive hjemme fra skitur for at lære hinanden bedre at kende. De tog på ture og hyggede sig med hinanden, og det endte med at blive en af hans bedste oplevelser på døgninstitutionen.

INTERVIEW

I filmen

- 20:15** "Sigrid" 17 år: Om at ønske et kærligt familieforhold til pædagogerne.
- 29:00** Malkit: Om dengang han alligevel kom med på skiferien
- 29:33** "Simon" 18 år: Om at blive hjemme fra skitur for at få et bedre forhold til sin kontaktperson.
- 29:55** "Muggi" 15 år: Om at have det sjovt sammen med sin kontaktpædagog.
- 30:40** "Mille" 19 år: Om at blive svigtet flere gange, når kontaktpersonen skifter job.

Men det rejser nogle dilemmaer, for personalet at de unge knytter sig så tæt til bestemte pædagoger, som nogen gange forsvinder igen. På den anden side har de unge et stort behov for nære relationer og for at mærke, at der er nogen, der holder af dem og vil dem, uanset hvad der sker, eller hvad de gør. Næsten alle anbragte børn har en historie om netop dén pædagog, der aldrig gav op, lige meget, hvor umulige de var.

Så finder du ligesom ud af, at du er sgu egentlig en del af en arbejdsplads. Folk tjener penge på at komme og snakke med dig. Folk tjener penge på at høre på dine problemer.

"Sigrid" 18 år

Den, der ikke gav op

Malkit Singh fortæller i filmen, at de pædagoger eller lærere, som ikke gav op og tog alle slagsmålene med ham, kom til at spille en positiv rolle for ham. Han har en historie om engang, hvor døgninstitutionen skulle på skiferie. De var i bil, og da de holdt ind på en rasteplads glemte pædagogerne nøglen i bilen. Han kørte en tur med bilen og var overbevist om, at nu blev han smidt hjem. Men de tog ham alligevel med, og han havde den bedste skiferie nogensinde.

Ninas fortælling, som gengives i boksen her på siden, handler også om en pædagog, der aldrig gav op. Men hvor langt skal man gå? I Ninas tilfælde tog pædagogen hende med hjem. Pædagogen boede alene og lod Nina sove i sin seng, mens de holdt hinanden i hånden. Ninas fortælling er omkring 30 år gammel, og som hun selv siger, ville det nok ikke gå i dag. Man ville være bange for pædofili, og mange vil også mene, at det er at lade børnene komme alt for tæt på. Men hvorfor egentlig? Hvis det er dét børnene har brug for?

CASE

Den udvalgte

Nina, som i dag er i 40'erne boede som barn sammen med en fordrunken mor, der forsøgte hende, skældte ud og smed hende ud fra lejligheden, når hun kom fuld hjem om natten. Nina gjorde en række fortvivlede forsøg på at gøre opmærksom på sin situation. Hun tog piller og forsøgte at begå selvmord fire gange, da hun var mellem otte og ti år gammel. Endelig kom hun på børnepsykiatrisk afdeling, og som 11-årig kom hun på børnehjem. "Jeg var aldeles uanbringelig. Jeg ryger ud i alle mulige misbrug, får alle mulige dårlige bekendtskaber og laver alt muligt skidt, mens jeg bor der," siger hun

selv. Men på børnehjemmet mødte hun også en pædagog, der aldrig gav op, lige meget hvor meget lighter-gas hun sniffede og lige meget hvor mange gange hun gjorde de samme ting. Pædagogen tog hende også med hjem på besøg, og langsomt gik det op for Nina, at der var en, der holdt af hende. Det fik hende til at ønske at ændre adfærd.

"Jeg følte mig udvalgt – og det gør jeg stadigvæk," siger hun. "Jeg følte, at jeg var noget helt specielt for hende, at hun holdt af mig – alene fordi hun blev ved."

Når man starter med minuspoint, s. 78

Er børnene problemet?

"Du er bare en besværlig ung. Du er anbragt; kommunen tager sig af dig, fordi der ikke er nogen andre, der gider ha' dig", siger den 17-årige "Sigrid" om oplevelsen af at komme på døgninstitution. Mange børn ankommer med en følelse af selv at være årsagen til de problemer, de er omgivet af – også forældrenes. Selve anbringelsen kan opleves som en straf. De føler sig kasseret og ikke værd at elske, og det rejser naturligt nok en vrede i de unge.

"Muggi" på 15 år beskriver en central del af sit forløb sådan her: "Min far mente, at min mor ikke var særlig god til at opdrage mig, så han valgte at sige 'la' mig få ham'. Og jeg boede der i en 7-8 måneder, og så gav min fars kone min far valget, om at enten så flyttede jeg, eller så flyttede hun med min lillebror, der ikke var særlig gammel. Og så tog han det valg at smide sin ældste søn ud. Lige pludselig kørte min far bare til døgninstitutionen, og så var det der, jeg sku' bo, fik jeg at vide. Og sådan kom der en smule had, og en smule at man ikke følte sig elsket – at man ikke var en del af familien. Jeg hader stadig min far for det".

Vreden over at være anbragt virker tilbage på forholdet til forældrene. Det har "Kesi" på 15 år

erfaret: "Når jeg er hjemme, så er det heller ikke fordi jeg er meget sammen med mine forældre. Jeg har altid tænkt, hvorfor de har sendt mig på institutioner og sådan noget. Og så blev jeg sur på dem, efter at de har gjort det. Jeg har altid haft følelsen af, at de skulle have prøvet at give mig en chance til".

Den gode modtagelse

Andre ankommer med en vrede, fordi anbringelsen opleves som myndighedernes overgreb mod deres egen og familiens frie vilje. Heldigvis behøver den oplevelse ikke at vare ved. Den 19-årige "Mille" beretter i en video på nettet om, hvordan hun blev fjernet fra sine psykisk syge forældre: "Jeg flyttede ind på døgninstitutionen, da jeg var 15 år gammel.

Jeg var meget vred over, at de skulle bestemme, om jeg skulle flytte. Jeg blev trodsig og havde allermest lyst til bare at sige 'så kan I bare lade være. Det er ligemeget. Jeg vil ingenting'. Men pludselig blev man taget så godt imod, så lige pludselig var alt bare ... det var ok alligevel".

En del af den adfærd, som børnene og de unge kan blive bebrejdet på institutionen, er en direkte følge af forældrenes problemer. Men det er ofte de unge selv, der får skældud for deres opførsel. Her på siden står en case, der er én af de talrige beretninger om børn og unge, som er stukket af fra deres døgninstitution f.eks. for at komme hjem og "redde" søskende, som de har haft ansvaret for i årevis. Selv om deres adfærd kan betyde gentagne brud på reglerne, kan der ligge en dyb logik bag.

I filmen

18:02 "Sigrid" 17 år: Du er en besværlig ung. Kommunen tager sig af dig, for der er ikke andre, der vil have dig.

11:20 "Muggi" 15 år: Følelsen af at være "forkert", kasseret af forældrene og ikke passe ind i familien.

15:35 "Kesi" 15 år: Vred på forældre over anbringelsen. Ønskede, at de skulle have givet ham en chance til".

På nettet

"Mille" 19 år: En "frivillig" anbringelse.

Anbringelsen gjorde hende vred og usamarbejdsvillig. Men den positive modtagelse fik hende til at tø op.

INTERVIEW

CASE

Den sultne dreng

En dreng ankommer til en døgninstitution, og det viser sig snart, at om natten hugger han mad fra køleskabet i køkkenet og gemmer det på værelset, hvor det ligger og lugter. Pædagogerne finder ud af, at han fra helt lille tit har sultet, fordi der ikke var købt mad. Så pædagogerne forklarer ham, at han nok skal få mad til måltiderne, men lige meget hjælper det. Der ligger stadig mad og lugter på drengens værelse. Lige indtil en pædagog finder på at tage et brugt køleskab og stille det på drengens værelse. Hver dag lægger de sammen med drengen noget mad ind i hans køleskab. Først da holder han op med at samle forråd.

Den omsorgsfulde pige

En pige på 12 år er tvangsanbragt på et skole-behandlingshjem. Hun har ikke lov at komme hjem til sin psykisk dårlige og alkoholiserede mor, men pigen bliver ved med at stikke af. Navnlig stikker hun af i weekender, hvor de fleste andre børn er hjemme hos deres forældre. Institutionen giver hende sanktioner og styrker overvågningen af hende, men intet hjælper. Man beslutter at tage pigen på ture langt væk fra institutionen i weekenden i et forsøg på at give hende gode oplevelser, men intet virker. Sagen er, at pigen løber hjem for at passe på sin mor – for at tjekke, at moren ikke er for beruset, og at der ikke er en fremmed mand i hjemmet, som behandler moren skidt.

Mange problemer samme sted

På døgninstitutioner anbringes børn med meget alvorlige problemer sammen med andre børn med alvorlige problemer. Det kan medvirke til at forøge problemerne. Dem med psykiske problemer bliver måske generet af dem med sociale problemer og omvendt.

Cirka halvdelen af de børn og unge, der anbringes uden for hjemmet, kommer i en plejefamilie, mens den anden halvdel får en dyrere anbringelse - en eller anden form for institution. Institutionsløsningen bruges typisk for at de unge kan være et sted, som kan takle deres særlige problemer i kraft af en faglig ekspertise. Men på den måde anbringer man samtidig børn med meget voldsomme problemer sammen med andre børn med alvorlige problemer. Og det kan give effekter, som hverken den unge eller omgivelserne bryder sig om, og som modarbejder det pædagogiske mål.

Det første jeg tænkte, når jeg kom et nyt sted, var hvem jeg sku' banke for at finde min plads.

Malkit Singh

var psykisk syge, og det var også utrolig svært for pædagoger at holde styr på så mange forskellige problemer på ét sted”.

De vælger ikke selv

Malkit Singh kridter i filmen de grundlæggende ufrie vilkår op, når man bor på en døgninstitution: ”Når man bli’r anbragt, vælger man ikke selv det sted, man skal bo, eller de børn og voksne, man skal være sammen med”.

Det ligger i sagens natur, at én af udfordringerne ved at samle børn og unge på den måde er, at de urolige unge kan være en belastning for de andre beboere på en institution. Det beskriver ”Sigrid” i forlængelse af ovenstående citat: ”Og så fik vi samtidig to unge drenge, som begyndte at lave rigtig rigtig meget ballade. Der blev skrevet på bordene i stuen, der blev smadret ting i hele huset. Så åbnede

Blandede problemer

Naturligt nok er der på en døgninstitution ofte tale om en koncentration af børn med meget forskellige problemer. Som den 17-årige ”Sigrid” formulerer det i filmen: ”Det var rigtig svært i starten at finde sig til rette og passe ind, også fordi jeg var mere sådan i den psykisk belastede afdeling, hvor mange af de andre var der på grund af forældrene og det sociale liv og måske var småkriminelle. Der var nogen, der var på noget sanktion, der var nogen, der var blevet smidt ud hjemmefra, der var nogen, der

I filmen

- 18:56** "Sigrid" 17 år: De meget forskellige unge på institutionen, som giver et svært miljø at bo i. De problemfyldte unge drenge som ankommer og ødelægger stemningen.
- 14:33** "Kesi" 15 år: Følelsen af svigt fra familien som baggrund for aggressiv adfærd, hærværk og "fuck dem"-holdning. Han oplevede konsekvenser af den attitude.
- 26:07** "Casper" 18 år: At komme i "den forkerte omgangskreds" og dermed ud i kriminalitet.
- 27:16** Malkit Singh & "Sasha" 17 år: Det barske børne-hierarki og årsager til slagsmål.

INTERVIEW

de vinduer og sad og råbte ud til hinanden. Så når man bli'r vækket klokken tre om natten af nogen, der råber "Øv, jeg knepper dig" og sådan noget, så bli'r man også bare sindssyg. Der var virkelig irriterende, og hele stemningen blev bare dårlig".

De vrede

I filmen fortæller "Kesi" på 15 år, hvordan han inden han kom på institutionen, var en aggressiv dreng, og at selve anbringelsen vakte en følelse i ham af at være kasseret. Det førte til yderligere vrede mod familien, pædagogerne og omgivelserne generelt. Og ikke mindst vrede er et af de problemer, institutionsbørnene tumler med.

En anden pædagogisk udfordring ved systemet er, at problemadfærd kan være "smitsomt" blandt unge, som i forvejen er skrøbelige og belastet af deres egne problemer. "Casper" på 18 år beskriver, hvordan han i starten af teenageårene havde mistet kontakt til sine tidligere venner, efter at han blev flyttet på institution. I sin søgen efter nye venner udenfor institutionen, kom han i kontakt med børn, hvor samværet drejede sig om at race på knallerter, stjæle biler og køre som kurér med stoffer. Den retning hans liv tog dér, bragte ham senere i fængsel.

Barske hierarkier

Når man samler mange børn og unge med problemer samme sted, kan der også opstå nogle ret barske hierarkier - lidt ligesom man kender det fra fængsler: Der udvikler sig en brutal hakkeorden, og den enkelte kan ikke selv bestemme, om man vil være med.

"Sasha" på 17 år beskriver det sådan i filmen: "Det er vigtigt, at man som ny ikke bare kommer ind og tror, at man ejer det hele, for det er der rigtig mange, der gør. Når de kommer, så er de lidt for kæphøje, lyver, sladrer, starter rygter allerede dagen efter (...) Og det kan gøre, at man kommer allernederst. Og så bli'r man altså jagtet. Det er blandt andet når nogle af de store drenge for eksempel

kan gå over lige og få fat i personen og sige 'Prøv at høre her. Det gør du ikke igen'. Måske med lidt hårde trusler - det er der måske nogen, der gør. Forklarer dem på en grundig måde, at man ikke skal komme og starte rygter om folk".

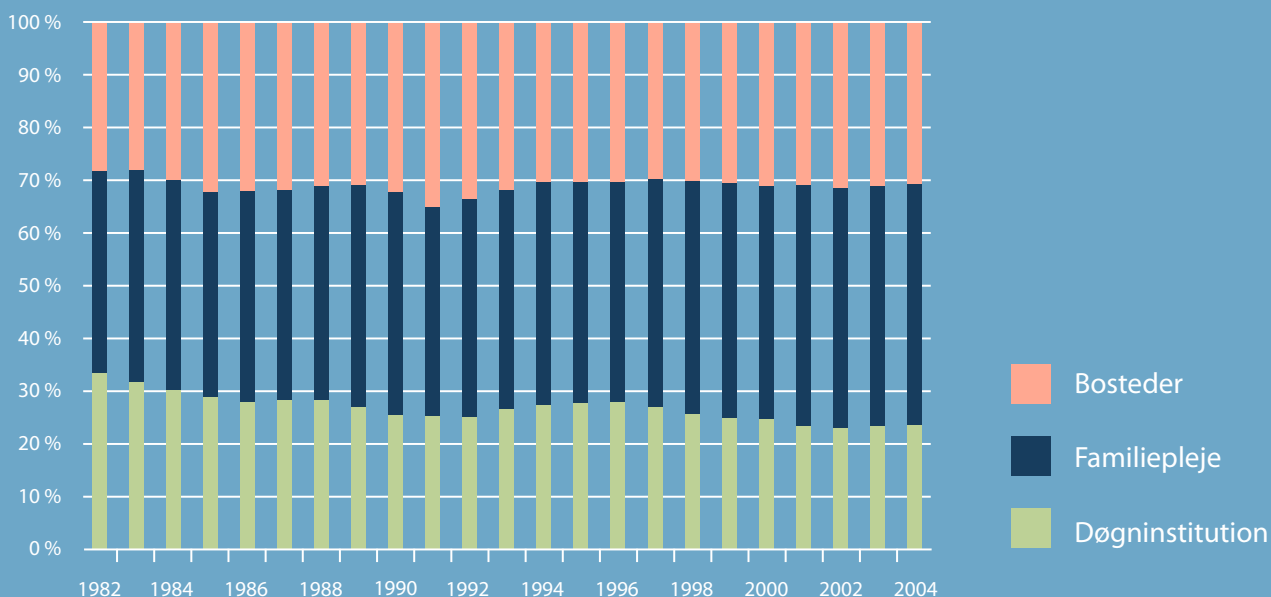
Alt i alt peger det mod det samme pædagogiske dilemma: Hvordan kan man opnå de positive resultater fra behandlingen på døgninstitutionen uden samtidig at få de negative konsekvenser med?

... det var også utrolig svært for pædagoger at holde styr på så mange forskellige problemer på ét sted.

"Sigrid" 17 år

FAKTA

Udvikling i anbringelsesformer 1982 - 2004

Svingdørsbørn

Børn, der flytter fra institution til institution, kaldes i rapporter fra Rockwool Fondens Forskningsenhed for "svingdørsbørn". De mange skift kan have flere årsager, men skiftene forstærker de anbragte børn og unges problemer.

Flere af de unge, som vi har interviewet til filmen, har oplevet at skifte institution adskillige gange. Den 17-årige "Sasha" fortæller i filmen om en kaotisk rundtur, inden hun endte på den institution, hvor vi interviewede hende. Selv karakteriserer hun oplevelsen med ordene: "Det var rigtig rigtig svært at forholde mig til en masse nye mennesker – en masse nye øjne, som skal vurdere én og være ens forældre". Og så stod hun endda, da vi mødte hende, foran endnu et skift til en ungdomsbolig – et sted, hun ikke selv havde valgt.

Ser man på hele gruppen af børn og unge på døgninstitutioner, er det ca. 40%, der oplever at skifte institution. Men der er store forskelle. Enkelte børn oplever at blive anbragt op til 15 forskellige steder. Risikoen for at skulle skifte er størst for de børn, der anbringes første gang før de kommer i skole. Her oplever knapt to tredjedele på et tidspunkt at skulle skifte fra én institution til en anden. Se nærmere i faktaboksen om emnet.

*Da jeg var yngre, var det rigtig rigtig svært at forholde mig til en masse nye mennesker – en masse nye øjne, som skal vurdere en og være ens forældre.
"Sasha" 17 år*

De tre grunde

De typiske årsager til, at et barn flyttes fra én anbringelse til en anden, er:

1. Forældrene får lov til at prøve at få barnet hjem igen, men der er fortsat problemer og barnet kommer i en ny anbringelse.
 2. Anbringelsen "bryder sammen" – ofte på grund af konflikter med og omkring barnet. I denne gruppe kan man også finde eksempler på, at barnet/den unge sendes bort fra en anbringelse med det samme argument, som blev brugt ved anbringelsen. F.eks. bliver den unge anbragt på grund af et hashmisbrug, og smides ud, fordi han ryger hash.
 3. De kommunale anbringende myndigheder nedlægger anbringelsesstedet på grund af besparelser eller generelle omstruktureringer.
- Kilde: "Når man anbringer et barn" s. 139-140.

Med hensyn til de flytninger, som skyldes kommunernes besparelser eller omstruktureringer, så dukker der af og til den opfattelse op i debatten, at antallet af anbragte børn stiger og udgifterne

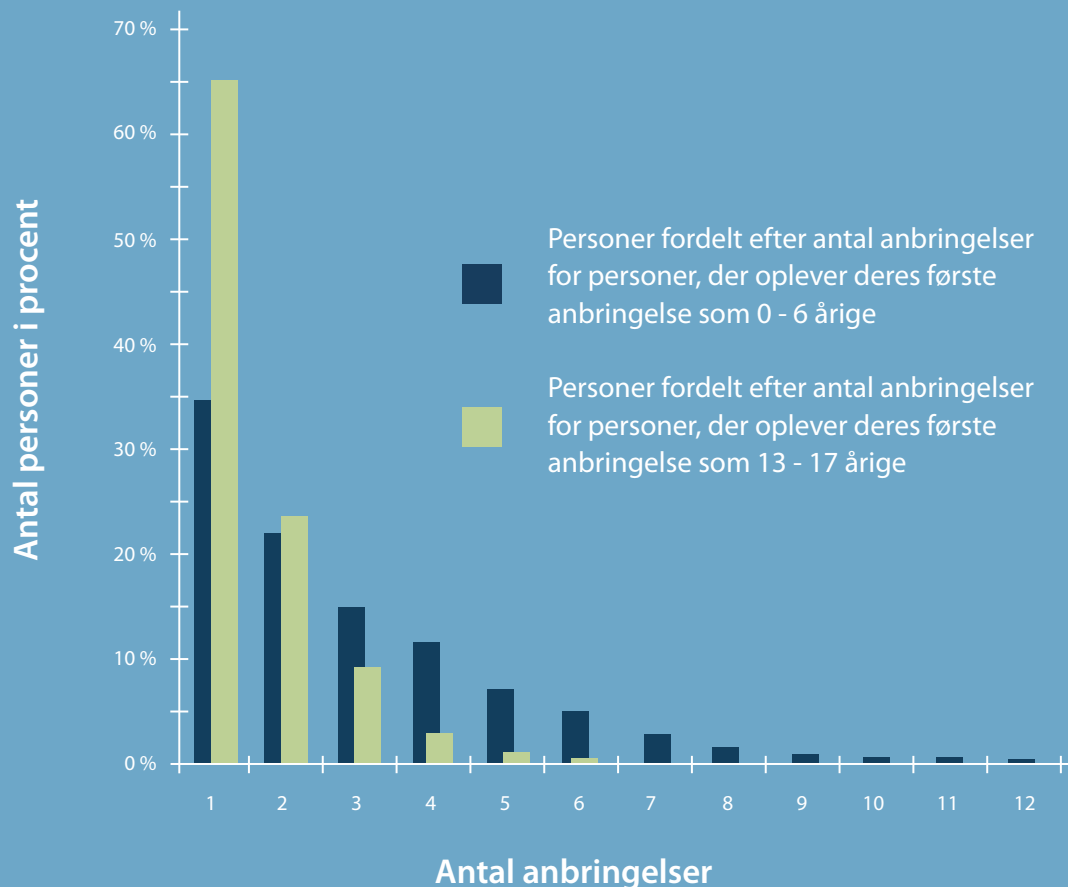

eksploderer. Men det er ganske enkelt ikke rigtigt. Som rapporten "Når man anbringer et barn" fra Rockwool Fondens Forskningsenhed fastslår (s. 27-28), så er andelen af børn, der bliver anbragt uden for hjemmet og de samlede udgifter til dette IKKE stigende og har ikke været det i en lang årrække. Det er altså politiske prioriteringer og ikke stigende udgifter, der er årsag til nedlæggelse af institutioner.

En del skift mellem institutioner skyldes som nævnt, at forældrene får lov til at prøve at få barnet hjem igen, men der viser sig fortsat at være så store problemer, at barnet må i en ny anbrin-

gelse. Det gjaldt "Sasha", som blev citeret ovenfor. I mange tilfælde går børnene selv med en drøm om, at de kan komme hjem, også selvom pædagogerne mener, at det er tvivlsomt, hvorvidt dette vil blive en succes. Man fornemmer den 13 årige "Krestoffer"s ønskedrøm under dette udsagn i filmen: "Der er blevet snakket om, at måske jeg snart skal hjem og bo, men jeg tror stadig, der går lidt tid. Fordi der skal man være helt styr på sagerne derhjemme. Men jeg tror sådan set, det er hos min far, jeg skal bo. Og det har jeg det også fint med. Jeg kan jo komme ned og besøge min mor, lige så tit jeg vil. Fordi jeg har min cykel".

FAKTA

Den onde cirkel

En del skift skyldes den rygsæk, som det anbragte barn eller ung efterhånden bærer med sig. Malkit Singh beskriver i to af filmens afsnit den onde cirkel, der førte ham fra anbringelse til anbringelse: "Pædagogerne kan give op og sende børnene videre på en ny institution. Jeg har selv prøvet at blive smidt ud, fordi jeg var en kropumulig dreng, fra den ene institution til den anden institution. Det gi'r ar på sjælen (...) Når man bli'r flyttet fra sted til sted, mister man til sidst troen på, at de voksne vil en noget godt. Jeg er selv blevet flyttet utrolig mange gange, og til sidst så ender det med, at man kommer med en negativ holdning og laver en masse ballade. Og det ender med, at man bli'r smidt ud".

Uanset om at der kan argumenteres for, at et skift er uundgåeligt, så er et skift ofte skadeligt for barnet, fordi skiftet forstærker den problematik, som anbringelsen har til formål at afhjælpe: At give barnet den stabilitet og tryghed, det mangler i tilværelsen. Når barnet flyttes vil det ofte opleve, at de voksne har handlet hen over hovedet på det, eller kasserer det som en "umulig unge". Tilbage står dilemmaet med, hvordan man kan nedbringe antallet af børnenes mange og potentielt skadelige skift mellem institutioner.

"Selvom der har været variationer i udgiftsniveauet (til anbringelse af børn) over tid, har det samlede niveau, opgjort i faste priser, været relativt konstant i den seneste årrække".

Når man anbringer et barn II, s. 28

FAKTA

Når man bli'r flyttet fra sted til sted, mister man til sidst troen på, at de voksne vil én noget godt.

Malkit Singh

INTERVIEW

I filmen

- 07:02** "Sasha" 17 år: En pige beskriver sine mange anbringelser, siden hun som 4-årig første gang blev anbragt.
- 06:37 + 9:10** Malkit Singh: Beskriver over to afsnit den onde cirkel, der førte ham fra anbringelse til anbringelse.
- 10:20** "Krestoffer" 13 år: Dreng fortæller om sit håb om igen at komme hjem og bo hos forældrene.

Efterlysning: Hvor er min sagsbehandler?

Institutionsbørn er dybt afhængige af deres kommunale sagsbehandler, men alt for ofte har sagsbehandleren ikke tid eller skiftes ud. "De bliver ved med at sige: 'Jeg kæmper for dig, jeg skal nok blive ved'. Så går der en måned, og så er de forsvundet. Så er der en ny, som man skal prøve at overtale og forklare alting", siger 17-årige "Frida" i Børnerådets rapport.

Når sagsbehandleren er svær at få fat i eller skiftes ud ustandseligt, kan det være svært at få opbygget en gensidig tillid. Børnene kan være i tvivl om, hvor sagsbehandlerens loyalitet egentlig ligger – hos dem eller hos "systemet". Tilliden bliver også ødelagt, hvis dét, som børnene har fortalt i fortrolighed, bliver fortalt videre til pædagoger eller forældre. Eller hvis sagsbehandleren ikke tager børnene alvorligt.

Mange af de børn som vi har talt med i forbindelse med filmen, har kontante meninger om kontakten til deres sagsbehandler, fordi de store beslutninger i børnenes liv går gennem denne kommunale repræsentant. "Sigrid" på 17 år fortæller i filmen om, hvordan hun har den klare opfattelse, at sagsbe-

handleren har været skurken i hele hendes kontakt med systemet. Hun fortæller: "Hun har været umulig at få fat på. Så har hun været på kursus, så har hun været syg, så har hun haft ferie, og sådan har det bare kørt. (...) Det virker på mig, som om hun har været på arbejde tre uger om året eller sådan noget. Hun blev ved med at sige til mig: 'Ja-men hvis du fik en tryllestav, hvad ville du så gerne ønske'? Og så har jeg bare altid tænkt, at det er nok det dumme at sige, fordi hvis jeg kunne ønske og vælge, hvad jeg allerhelst ville, så ville jeg da gerne ha' et normalt liv med nogle forældre, som jeg kunne være hos og en skolegang, der var normal, og verdensfred og hvad ved jeg, men sådan fungerer verden bare ikke".

Men blandt de interviewede unge er der også eksempler på, at sagsbehandleren har spillet en positiv rolle. Det følgende statement fra "Simon" 18 år er ikke med i filmen, men kan høres på nettet: "Mit forhold til min sagsbehandler er rigtig godt. Jeg synes, at jeg kan snakke med hende, og jeg synes, at hun forstår mig og min situation, og at jeg har nogen behov. (...) Den klart fedeste oplevelse jeg har haft med en sagsbehandler, det var, da hun gav mig lov til at blive på institutionen et år mere. Jeg havde haft et år, hvor jeg ikke rigtig havde fungeret og min 9. classes eksamen, den var ligesom fløjet for mig, så jeg måtte have et år mere, blev jeg enig med min afdelingsleder om (...) og det accepterede hun, og det gjorde min mor og far også, så der var ikke nogen problemer, men jeg var rigtig, rigtig glad, da jeg fik nyheden og følte, at der var et samarbejde, da hun sagde ja til det".

Sagsbehandleren tror mig ikke

Nogle gange beskriver den unge også, at det kan være et problem at få sagsbehandleren til at tro på, hvad man siger. I Børnerådets rapport fortæller 15-årige "Alma", at hendes sagsbehandler ikke tog det alvorligt, da hun fortalte, at hun blev slået af sin papfar: "Jeg hader min sagsbehandler. Inden jeg

blev sendt i plejefamilie, fortalte jeg, at min papfar slog. Der sagde hun bare, at jeg bare skulle gi' det lidt tid, og så skulle han nok stoppe med det. (...) Der blev ikke gjort noget ved det, før jeg sagde det til min faster, og hun kontaktede kommunen".

17-årige "Sigrids" vrede mod sin sagsbehandler skal også ses i lyset af, at hun var udsat for et voldtægtsforsøg, som hverken sagsbehandleren eller pædagogerne ville handle på, fordi de ikke mente, at at overgrebet kunne bevises. Både krænkeren og "Sigrid" blev derfor boende på samme institution, hvilket medførte, at "Sigrid" i en periode følte sig nødsaget til at flytte hjem til sin dårligt fungerende mor. Som hun tilføjer: "Og det var ikke fedt, men det var bedre, end jeg skulle se ham hver dag. For det var helt forfærdeligt. Det var noget af det værste, jeg har prøvet".

Det er selvfølgelig et dilemma, at børnene og de voksne ikke altid har samme oplevelse af en given situation. Børnene oplever ofte, at de ikke bliver hørt. Det gælder både i forhold til magtanvendelser, i forhold til, hvor de skal bo og som beskrevet i forhold til sagsbehandleren. Måske var det en god ide, at tage børnenes udlægning alvorligt frem for bare at affeje den.

INTERVIEW

I filmen

22:20 "Sigrid" 17 år: Sagsbehandleren, som var næsten umulig at få fat i, og som behandlede hende tåbeligt, når de endelig mødtes.

21:24 "Sigrid" 17 år: Et voldtægtsforsøg og den manglende reaktion fra sagsbehandler og pædagoger.

På nettet

"Simon" 18 år: Sagsbehandleren hjalp. Han havde en dårlig periode, hvor skolen gik i fisk for ham. Sagsbehandleren støttede, at han kunne blive boende på institutionen.

Diagnoser

– hjælp eller brændemærke?

Mange børn og unge på døgninstitutioner har en eller flere psykiatriske diagnoser. Nogle gange er det en god vej til en effektiv behandling, og det kan hjælpe den unge med at få en forklaring på problemerne. Andre gange tjener det mere til at berolige forældrene og kan i værste fald føre til overmedicinering og stigmatisering.

Diagnoser, journaler og dagbøger er en del af hverdagen for unge på døgninstitutioner. Næsten alt hvad de siger og gør bliver skrevet ned og vurderet af eksperter. Journal- og dagbogsskrivning er nødvendige på døgninstitutioner, hvor personalet på skiftende vagter skal holdes ajour om væsentlige begivenheder i barnets udvikling. Men det, der skrives ned, bliver som regel ikke slettet igen og kan komme til at fungere som en forenklet etiket, der følger med barnet, og som det er svært at komme af med igen.

Det klæber ved

"Sigrid" fortæller i et videoklip, der ligger på nettet, om hvordan den daglige overdragelse mellem pædagogerne kan føre til, at de unge stilles i et dårligt lys på en måde, de finder uretfærdig, fordi de kan have en anden opfattelse af en episode end pædagogerne. Og hun er også ked af, at de journaler, der er skrevet om hende, aldrig bliver slettet, for som hun siger: "Når det først er skrevet ned, så kan du ikke ændre det, og der står nogen ting i den journal, som jeg ikke mener, er helt rigtige. Jeg synes, det burde være muligt, at man kunne få den slettet, hvis man gerne vil det. Jeg synes, det er åndsvagt, at kommunen skal gemme informationer om dit liv resten af dit liv".

Journaler og dagbøger stiller store krav til både klarhed hos den skrivende og til kritisk sans hos den læsende; ellers kan det føre til alvorlige mis-

forståelser, som kan følge et barn resten livet, som man kan læse i boksen om "dyremishandleren".

CASE

Dyremishandleren?

En pige på 15 år bliver anbragt på en akutinstitution med henblik på at finde den rette hjælpeforanstaltning til hende. Hun har tidligere boet på forskellige opholdssteder og institutioner og er tilsyneladende ikke nem at placere. Akutinstitutionens socialrådgiver tager naturligvis udgangspunkt i sagsakterne og konkluderer, at 'pigen med stor sandsynlighed skal anbringes på et mindre opholdssted. Og at der på opholdsstedet ikke må være dyr eller mindre børn, da pigen tidligere har mishandlet dyr'. En pædagog undrer sig over, at pigen skulle være dyremishandler, og læser sagen grundigt. Der står, at pigen i en alder af 8-9 år har klippet halen af en hamster. Selve historien lå langt nede i papirerne og blev sjældent læst, mens konklusionen 'dyremishandler' fulgte med – selvom hun ikke havde gjort noget i den retning siden.

Diagnoser

Som Statens Serum Institut har konstateret - se faktaboksen - er der sket en voldsom stigning i psykiatriske diagnoser – ikke mindst ADHD. Der er mange årsager til stigningen: Det giver et udgangspunkt for en behandling, og det giver en form for svar på de spørgsmål, som børn og forældre stiller sig selv omkring børnenes problemer. Ofte er der et stærkt ønske fra forældrene om at få en diagnose sat på deres barns problemer – bl.a. fordi det fritager dem for en del af det tyngende ansvar, som det f.eks. var tilfældet med "Sigrids" forældre. Se klip på nettet.

Det er meget blandet, hvordan børnene selv oplever det at få en diagnose. Hvis diagnosen er rigtig, hjælper det børnenes omgivelser med at forstå deres reaktioner, men de risikerer også at blive sat i bås og altid blive vurderet ud fra diagnosen. De fleste børn sætter pris på den hjælp, de får, for det gør livet lettere. Det gælder "Krestoffer", som er diagnosticeret med ADHD og derfor går på en spe-

I de sidste ti år er der sket en kraftig stigning i antallet af personer, der indløser recepter på medicin mod ADHD – fra 2.901 personer i 2002 til 35.554 personer i 2011. Det er en stigning på 1125 procent eller mere end en tidobling.

Statens Serum Institut

FAKTA

cialskole. Han siger: "Jeg har ADHD, og jeg kunne sagtens gå på en almindelig folkeskole, men det ville ikke hjælpe mig så meget, det ville gøre mig mere indelukket, fordi jeg kunne ikke rigtig sidde stille hele tiden... Og jeg får også de der flips. Men det der med at jeg havde råbt og skreget og slået i væggen og ikke kunnet sidde stille i timen, det har noget med ADHD at gøre, det kan jeg mærke".

INTERVIEW

I filmen

34:10 "Krestoffer" 13 år: ADHD forhindrer ham i at gå på en almindelig folkeskole. Specialskolen giver ham ro, og diagnosen giver ham forståelse for sin egen adfærd.

14:45 "Kesi" 15 år: Mener at han blev fejldiagnosticeret med ADHD, og at medicinen fik store negative konsekvenser.

På nettet

"Sigrid" 17 år: [Om diagnosen](#). Da hun får en diagnose, kan forældrene bedre acceptere hende.

"Sigrid" 17 år: [Om dagsrapport og journal](#). De er ikke altid er rigtige.

En fejldiagnose?

Psykiatriens diagnoseapparat bliver til stadighed forfinet, men alligevel er psykiatere ikke altid enige om hvilken diagnose, som er den rigtige. "Kesi" har oplevet at blive fejlmedicineret, fordi lægerne troede, han havde ADHD, og han opfatter selv, at det er grunden til, at han kom på døgninstitution. Om det virkelig er så galt, kan vi ikke vide, men der er i faglige kredse store diskussioner om hvorvidt der stilles for mange diagnoser, og om diagnoserne fører til overmedicinering i stedet for til den rigtige behandling.

Både den pædagogiske og den psykiatriske vinkel efterlader pædagogerne i et dilemma: Hvor meget skal man skrive ned om den enkelte, når man tænker, det kan forfølge den unge? Og hvordan er man tilstrækkeligt kritisk over for alt det, man læser om børn/unge, som man har fået i sin varetægt?

Beskyttelse eller integration?

Skal skrøbelige børn beskyttes fra nye problemer, når de er på institution? Eller skal de tværtimod lukkes ud i verden, så de ikke bliver isolerede, men kan lære at klare sig og opbygge netværk? Udenfor institutionen er det lettere at få venner men også at risikere mobning. Og hvad med skolen? Skal børnene gå på institutionens skole eller på "udeskole". De to diskussioner er forbundne

CASE

Min bedste veninde

En pædagog bemærker, at en pige på døgninstitutionen ikke har sin discman mere. Og da de spørger hende om det, viser det sig, at hun har givet den til sin "bedste veninde". Det er en pige, som hun lige har mødt i toget på vej op til institutionen. Det er usikkert om de to nogensinde mødes igen.

Mange børn og unge opfatter dem, der bor på døgninstitutioner, som anderledes og underlige og vil ikke være venner med dem. Derfor har mange unge på døgninstitutioner svært ved at få venner og er tilbøjelige til at opfatte løse relationer som venskaber. Når vi spurgte dem, om de havde venner, svarede de fleste derfor, at de havde mange venner. Men realiteten er, at mange børn og unge på døgninstitutioner er ensomme.

Mobning

Mange er blevet mobbet. Det gælder f.eks. "Juju", som i filmen fortæller, at hun blev mobbet på sin gamle skole: "De startede rygter om mig, og de skrev breve om mig, og de snakkede bag ryggen på mig, de ignorerede mig, og jeg kunne ikke holde ud at gå på min skole; der var mange dage, hvor jeg

ikke kom. Jeg gik rundt alene, jeg havde ikke nogen at snakke med. Det var forfærdeligt”.

”Mille” blev også mobbet på sin folkeskole, fordi hun kom fra en familie, hvor alle er psykisk syge: ”I skolen havde jeg ikke rigtig nogen kammerater. Jeg var anderledes. Allerede som 8 årig fik jeg min første diagnose... For mig var det jo meget normalt, men det var det ikke for mine klassekammerater. De synes, de skulle råbe efter mig, at min far var sindssyg, og at jeg var sindssyg, selvom jeg selv ikke syntes det”.

Svage relationer

På den baggrund er det ikke underligt, at pædagogerne oplever, at børn og unge ankommer til døgninstitutionerne som venneløse og med et generelt svagt netværk. Selve det geografiske skift til institutionen kan medføre tab af kontakt og dermed venskaber. Og som man kan læse i faktaboksen, er det svært for mange at holde kontakten med familien, og med vennerne er det endnu sværere.

FAKTA

Hver fjerde anbragte barn får ikke besøg af deres fædre. Hver tiende barn ser ikke deres mor. Omtrent lige så mange får hverken besøg af moren eller faren. Mange børn ser ikke deres søskende særlig ofte, og de mister også i høj grad kontakten til slægten. Det er de færreste, der har kontakt til mostre, onkler, kusiner eller fætre, mens det er mere almindeligt at se sine bedsteforældre jævnligt – især mormoren.

ÅRGANG 95, SFI,

I almindelighed iagttager pædagoger, at døgninstitutionsbørn ofte har svært ved at etablere bæredygtige relationer, fordi de ikke har erfaringer med varige forhold. De manglende erfaringer med venskaber gør også, at nogle børn på døgninstitutioner ikke rigtig kan få relationerne til at fungere. Eller mistolker de første kontakter, som om der allerede er knyttet varige bånd til en anden person, som pigen i ”Min bedste veninde”.

Dårlige venner

Mens man bor på døgninstitutionen, synes problemet ikke at blive mindre. Gennemtræk af beboere på institutioner betyder også, at der kan opstå et benhårdt hierarki blandt børnene. I filmen beskriver ”Sasha” sine erfaringer sådan her: ”Det er rigtig rigtig svært at få nære venner her. Folk stikker en, man ved ikke helt, hvor man har dem henne. De har også deres baggrund og deres problemer. Så efter et stykke tid, så finder man ud af, hvem man rigtig kan stole på, og hvad for nogen man faktisk ikke kan. Mobning er der rigtig meget af, desværre. Man kan næsten ikke gøre noget, uden at så bliver der startet rygter, og det har jeg prøvet en del gange”.

I kategorien ’dårlige venner’ kan man også tænke på ”Casper”, som i filmen fortæller om, hvordan han mister sine gamle venner og finder nogen andre, som er kriminelle.

Udeskolen

En vej til at få venner for børn og unge på døgninstitutioner ser ud til at være, at de går på ”udeskole” – altså uden for institutionen blandt lokalsamfundets børn. ”Simon” på 18 år siger i filmen: ”Generelt så er det mest dem, der kommer ud og går på udeskoler, der har flest kammerater udenfor. Når man bor heroppe og går på skolen heroppe, så bliver det egentlig for nogen ens egen lille ”firkant”. Og der handler det jo om, at man skal ud og se nogen andre mennesker. Og det opfordrer pædagogerne jo også til at man skal”.

I filmen

- 12:56** "Juju": Blev mobbet ud af 2 skoler. Det var forfærdeligt.
- 31:32** "Mille": Var anderledes, fordi der var psykisk sygdom i hendes familie, og så blev hun mobbet.
- 28:25** "Sasha": Svært at få rigtige venner på en døgninstitution, fordi alle har deres baggrund og problemer.
- 26:07** "Casper" 18 år: At komme i "den forkerte omgangskreds" og dermed ud i kriminalitet.
- 28:50** "Simon" 18 år: De af de anbragte børn og unge, der går på udeskole, får venner udenfor! Ellers kan institutionen blive et lukket miljø.
- 34:58** "Krestoffer" 13 år: Han kan godt lide at gå i skole uden for institutionen, for så får man venner. Han henter dem ved deres skole.
- 14:06** "Juju" 14 år: Selv én, der er blevet mobbet på sin tidligere skole, kan fortælle, at hun nu går i en god skole og har fået venner.
- 35:43** "Sofia" 15 år: At kunne være stolt af sin institution – også i skolekammeraternes øjne. Et sted, hvor de gerne vil komme. Det giver status.
- 32:23** "Sasha" 17 år: For første gang er hun begyndt at tage sig selv alvorligt m.h.t. skolearbejdet og den eksamen, der nærmer sig.
- 33:11** "Muggi" 15 år: Har haft talrige skoleskift, men intet har hjulpet. Ikke mindre intelligent, men har svært ved at sidde stille.
- 34:02** "Krestoffer" 13 år: Fordelen ved at være på specialskole er, at der kan tages hensyn til hans ADHD. Så er han også lige så god til fagene som et "almindeligt barn".

På nettet

"Simon" 18 år: Om fordomme. Han måtte ikke se en veninde p.g.a. familiens fordomme, og på ungdomsklubben var folk bange for drengene, som kom fra døgninstitutionen.

"Krestoffer" på 13 år går ganske vist på specialskole, men den ligger udenfor hans institution, så han kommer ud blandt andre: "Jeg synes, at det er ret sjovt at gå i skole, fordi man får nogle gode venner. Alle mulige steder har jeg venner. Og så ved jeg også, hvor nogen af dem går i skole. Så nogen gange kan jeg gå derned og vente på dem. Så bliver de sådan lidt glade, når de ser mig, fordi de venner jeg har, de er ikke sådan nogen, der er supergode til at få venner".

Fordomme

Når døgninstitutionerne arbejder på at integrere børnene i det omgivende samfund, møder børnene desværre nogle gange fordomme. "Simon" fortæller i en video på nettet, at han har oplevet fordommene både i familier udenfor institutionen og på ungdomsklubber. "Jeg har en rigtig god veninde, som boede i en plejefamilie", fortæller han. "Hendes plejemor var bestemt ikke glad for den institution, som jeg bor på. Jeg har ikke prøvet, at jeg ikke har måttet komme hjem til en ven eller en veninde før den her episode. Men jeg har prøvet, hvor jeg har været ude i nogle ungdomsklubber, hvor der er nogen folk, der har kaldt os for psykopater (...) Man kan godt mærke, at der er en eller anden unødvendig respekt for os, når vi træder ud i en ungdomsklub, man kigger sig lige over skulderen og tænker, 'Nå, der er institutionsbørnene', og det er der jo ikke noget at gøre ved. Der vil altid være fordomme, og der vil altid være nogen, der tror noget om os, som i bund og grund ikke er rigtigt".

Solstrålehistorie

Heldigvis fortæller de interviewede i vores film også om vellykket integration i folkeskolen. "Juju" på 14 år, som tidligere er blevet mobbet så skrækkeligt, fortæller, hvordan skiftet til døgninstitutionen kombineret med et skoleskift har været med til at løse op for hendes problemer: "Jeg går på en almindelig folkeskole, og den kan jeg rigtig godt lide. Jeg har en rigtig god klasse, jeg har nogle rigtig gode kammerater, jeg snakker med alle og jeg har det godt med dem alle sammen. Jeg er tit sammen med nogen efter skole, og jeg hygger mig med dem".

Men der er jo gode grunde til, at mange institutioner – navnlig tidligere – har været lukkede miljøer. De anbragte børn er så skrøbelige, at de må "træne", før de kan klare sig ude i virkeligheden. Det gælder i helt særlig grad skolen, hvor de fleste døgninstitutionsbørn kommer med rygsækken fuld af nederlag. Og de interviewede børn kan da også klart se fordelene ved specialskolerne.

"Sasha" på 17 år havde ikke gode erfaringer med skolen, før hun kom i den lille klasse på sin nuværende institutionens specialskole: "Mit forhold til skolen har været meget meget dårligt. Især efter at jeg er flyttet rigtig meget rundt. Det har været svært at forholde sig til at skulle sidde i en klasse med larmende unger. Det er faktisk først i det her år, at jeg ta'r mig selv alvorligt og gør noget ved det. Ellers har jeg intet lavet. Så har jeg bare ligget og sovet over skolebordet og slet ikke gået i skole, stort set. Men i år, der går jeg til eksamen og består forhåbentlig ... klarer mig rigtig godt ind til videre, i hvert fald. Det er mit liv, det her! Der er nogen ting, jeg gerne vil, og for at jeg kan komme til de ting, der er jeg nødt til at få min eksamen".

At sidde stille

"Muggi" 15 år sidder i dag også på institutionens egen skole: "Skole for mig, det er meget blandet, fordi jeg kan huske at ... eller jeg har fået at vide, siden jeg var helt lille – startede i den første klasse – der har jeg været meget oppe at køre. Skulle op på

bordene og råbe og skrige og alt sådan noget. (...) Jeg har været på rigtig mange forskellige skoler. Jeg har været på en ni-ti stykker. Der har været folkeskoler, der har været specialskoler, og der har været privatskoler. Der har været lidt af hvert. Der har været den samme skole flere gange, der er bare ikke rigtig noget, der har hjulpet. Jeg har ikke problemer med fagene, der er i skolen. Jeg er ikke mindre intelligent. Jeg kan sagtens alle de der ting, det er ikke noget problem for mig, det er bare ... Jeg tror, at det er det dér med, at man skal sidde stille hele tiden".

"Krestoffer" 13 år synes også, at specialskolen er løsningen for ham: "Jeg går på en specialskole. Som sagt har jeg sygdommen ADHD. Og jeg kunne sagtens gå på en normal folkeskole, men det ville ikke hjælpe mig så meget. Det ville gøre mig mere indelukket, fordi alle andre børn, de kan sagtens styre sig. Og mig, jeg har jo ... jeg kunne ikke sådan sidde stille hele tiden. Og det påvirker også de andre børn, så ville de måske skælde mig ud eller et eller andet. Fordi de er jo ikke vant til, at der er et barn, der sidder og hele tiden kigger under bordet og kigger sig tilbage".

Så det er et påtrængende dilemma, hvor meget børn og unge skal beskyttes i kontrollerede miljøer, og hvor meget de skal lukkes ud og have kontakt med den omgivende virkelighed. Måske kan det beskrives som 'den svære balancekunst'.

Magtanvendelser er altid et dilemma

Selv om magtanvendelser kan være nødvendige, sætter de sig spor og påvirker institutionsbørnenes forhold til de voksne. Den unge vil altid spørge sig selv, om det virkelig var deres skyld, og pædagogerne spekulerer på, om det kunne være undgået.

Der er stramme regler for, hvornår pædagoger må bruge fysisk magt over for børn og unge på en døgninstitution. Men i en travl hverdag kan det ske, at der optræder fastholdelser, som ikke er efter reglerne.

17-årige "Sasha" fortæller om en situation, hvor hun som lille pige ikke ville i seng: "Der er så en af de voksne pædagoger fra min afdeling, der kom ud og skulle have fat i mig, og han var rigtig vred, så han løb rundt efter mig, og jeg blev rigtig rigtig bange.

Jeg løb så ind på deres toilet og låste døren. Jeg var hunderød. Men ham den voksne pædagog stillede sig uden for døren og sagde 'hvis du ikke åbner den dør dér, så sparker jeg den op'. Og jeg turde ikke åbne døren. Så sparkede han døren op, og så tog han fat i mig og så hev han mig ned på værelset og smed mig ind i min seng. Der har jeg været lige godt 6 år gammel". Flere år senere skrev pædagogen til hende, at han ikke syntes, at den magtanvendelse var i orden, og det er hun glad for, at han indrømmede.

Den første fastholdelse

Selv i de situationer, hvor en magtanvendelse er nødvendig og inden for reglerne, kan man spørge om situationen kunne være undgået, hvis pædagogerne bedre havde forstået barnets situation og reaktionsmønster. Det kan heller ikke undgås, at ressourcer og antallet af pædagoger spiller ind på, hvor ofte situationen kører op i en spids.

"Casper" 18 år fortæller i filmen om sin første fastholdelse, da han blev anbragt som lille dreng. Han blev utryg og rasende, da en dreng tog hans faste plads ved TV'et, så han bed ham i øret, så drengen skulle have syet tre sting. De voksne bar ham væk fra den store dreng og holdt ham fast, og han opfattede situationen som "megaubehagelig".

Magtkampen

"Casper" oplevede senere i sit liv på døgninstitutioner talrige fastholdelser. Man fornemmer, at det bliver et led i en uhensigtsmæssig magtkamp mellem ham og pædagogerne på institutionen. Han beskriver i en video på nettet, hvordan han tre gange fik afslag på at besøge sin kæreste, hvorpå han gik amok, så fire mand måtte holde ham i fem timer. "Jeg fik så også lov til at tage ned til min

I filmen

- 4:22** "Sasha" 17 år: En urimelig/ulovlig fastholdelse af en 6-årig pige, som pædagogen senere undskylder over for hende.
- 3:09** "Casper" 18 år: Et lille barns første erfaring med en magtanvendelse, hvor han havde bidt en anden dreng i øret.
- 5:40** "Sasha" 17 år: Det ikke at blive troet eller stolet på forstærker den unges afmagtsfølelse. De voksne tror ikke på børnene, de voksne "rotter sig sammen" og "skal være bedste venner".

På nettet

- "Krestoffer" 13 år: [Fastholdelse på skolen](#). Fastholdelser når børnene i specialskolen med ADHD – som han selv – "går i flip".
- "Casper" 18 år: [Måtte ikke se sin kæreste i flere uger](#). Det fik ham til at gå han amok og de holdt ham efterfølgende i fem timer.

INTERVIEW

kæreste dagen efter", noterer han i dag med en vis tilfredshed.

Vi har også mødt børn og unge, der i bakspejlet ser en fastholdelse som en hjælp i forbindelse med de temperamentsproblemer, som de slås med. "Krestoffer" på 13 år fortæller om sin specialskole: "Så er der de voksne, som er ansat til at kunne holde børnene, når de går i flip. Fordi der er mange børn, der går i flip, fordi de har det meget svært ved at blive ... hvad kan man sige ... sagt imod, når de voksne siger noget andet. For eksempel når de skal lave lektier (...) Men så det der med at jeg har råbt og skreget og slået i væggen, og ikke kunne sidde stille i timen, det har noget med det ADHD at gøre. Det kan jeg mærke".

(Om fastholdelser) Det er rigtig rigtig skræmmende, når man ikke er særlig gammel, at opleve sådan noget.

"Sasha" 17 år

Selv i situationer, hvor magtanvendelsen er uundgåelig, sætter situationen sig efterfølgende dybe spor. Der kan være forskellige opfattelser af baggrunden, og hvad der egentlig skete mellem de involverede parter. Og beboerne kan opleve, at de voksne "rotter sig sammen imod dem". Der kan gå tid, før et godt forhold og tilliden er genoprettet. "Sasha" på 17 år opsummerer sine erfaringer med fastholdelser og den efterfølgende rapportskrivning sådan her: "De voksne tror ren og skær ikke på os overhovedet, når det angår sådan noget der, fordi 'vi er de unge, og vi lyver' og hvis der sker noget, så ... de retter ikke på hinanden og siger 'det der du gjorde dér, det var ikke ok'. Det gør de ikke, for de skal nærmest være bedste venner og sådan noget".

Altid et dilemma

Hvis man betragter alle de negative konsekvenser, så må man sige, at én fastholdelse er én for meget. Heldigvis er det et tegn på en positiv og målrettet indsats omkring døgninstitutionerne, når Kristeligt Dagblad i en artikel fra 2012 kan konstatere, at antallet af magtanvendelser over for børn og unge på døgninstitutioner på landsplan næsten er halveret fra 2008 til 2012. Men at der i 2012 stadig var tale om 2640 magtanvendelser betyder jo blot, at arbejdet på at forebygge situationer, der fører til magtanvendelse, må fortsættes.

FAKTA

Fra 2008 til 2012 er antallet af magtanvendelser over for børn og unge på døgninstitutioner næsten halveret. I 2012 var der tale om 2640 magtanvendelser.

Kristeligt Dagblad 21/4-2012

Litteratur:

Flemming Schultz, Trine Nyby m.fl.:

"De prøver at gøre det så normalt som muligt – Et indblik i 113 anbragte børns liv"

Børnerådet 2012.

Signe Hald Andersen m.fl.:

"Når man anbringer et barn. Baggrund, stabilitet i anbringelsen og det videre liv"

Rockwool Fondens Forskningsenhed og Syddansk Universitetsforlag 2010.

<http://www.rockwoolfonden.dk/files/RFF-site/Publikations%20upload/Books/WEB%20N%C3%A5r%20man%20anbringer%20et%20barn.pdf>

Signe Hald Andersen og Peter Fallesen:

"Når man anbringer et barn II. Årsager, effekter af anbringelsesforanstaltninger og konsekvenser"

Rockwool Fondens Forskningsenhed og Syddansk Universitetsforlag 2013.

<http://www.rff.dk/files/RFF-site/Publikations%20upload/Books/N%C3%A5r%20man%20anbringer%20et%20barn%20II.pdf>

Allan Nagel (red.)

"Når man starter med minuspoint"

Foreningen af Danske Døgninstitutioner for Børn og Unge, 2005.

"ÅRGANG 95 – Forløbsundersøgelsen af børn født i 1995"

SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

http://www.sfi.dk/b%C3%B8rn_anbragt_uden_for_hjemmet-11562.aspx

Tak til de unge, der har fortalt deres historie

Og tak til:

Børnehjemmet Solliden, Dyssegården, Døgninstitutionen Emdrupgård, Josephine Schneiders Børnehjem, Skolehjemmet Godhavn, Skole- og behandlingshjemmet Kastaniegården, Musikteatergruppen Ragnarock.

Skuespillere i rekonstruktioner:

Emil Parning, Julie Mayland, Mathias Hvistendal, Fawad Mohammadi, Anders Henckel Johansen, Elias Khadraoui, Jan Andersen, Alberte Pors Mikkelsen, Katrine Gregersen Vedel, Jens Wedderkopp Bengtson, Alba Ramirez Thorborg, Arthur Perjesi Thorborg, Luis Lassen Kloch, Sigurd Tao Lyngse, Astrid Videbæk Jensen, Lars Eriksen Videbæk, Niels Emil Videbæk, Johan Videbæk, Jacob Keiser-Nielsen, Olga Keiser-Nielsen, Niels Keiser-Nielsen, Lise Isager, Freja Lüders Rasmussen, Kasper Theisen Honoré, Mads Pedersen, Harald Toksværd, Klaus Thelix, Celinn Larsen, Jacob Stryhn Seitzberg, Marcus Schrøder Larsen, Nicolaj Pape Frantzen, Annahita Nik, Marta Balina, Rikke Esbjørn, Frederik Palmqvist, Jakob Kehlet, Sophie Grosen Ellermann.

Dette hæfte er et følgemateriale til dokumentarfilmen "Et rigtigt hjem?", der ligger som DVD bagest i hæftet. Det er skrevet til studerende på pædagog- og socialrådgiveruddannelserne og til medarbejdere på døgninstitutioner, socialcentre mm. Tanken er at hæftet og filmen kan bruges til at rejse faglige diskussioner om anbragte børn og unge, som kan føre til forbedringer i deres livsvilkår.

ISBN 978-87-997879-0-6

9 788799 787906 >

